

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Pitkänen, Silja

Title: Väitöskirja: elämäntyö, opinnäyte, sovellus, murhenäytelmä?

Year: 2018

Version: Published version

Copyright: © Pitkänen, 2018

Rights: CC BY 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Please cite the original version:

Pitkänen, S. (2018, 18.12.2018). Väitöskirja: elämäntyö, opinnäyte, sovellus, murhenäytelmä?. What the Hela?. <https://www.jyu.fi/hytk/fi/laitokset/hela/ajankohtaista/blogi/vaitoskirja-elamantyo-opinnayte-sovellus-murhenaytelma>

18.12.2018

Väitöskirja: elämäntyö, opinnäyte, sovellus, murhenäytelmä?

Silja Pitkänen

Miksi tehdä väitöskirjaa? Yliopistojen rahoitusta on viime vuosina leikattu tuntuvasti. Yliopistourat ovat muuttuneet yhä sirpaleisemmiksi. Tutkijoiden huoli toimeentulosta ja työn jatkuvuudesta heikentää jaksamista, mikä puolestaan heijastuu työilmapiiriin ja lopulta myös tutkimuksen tekemiseen. Satoja tohtoreita lähtee joka vuosi ulkomaisiin yliopistoihin, ja aivovuoto näyttäisi vain kiihtyvän. Eivätkä ulkomaille lähde vain nuoret akateemiset, vaan myös monet arvostetut alansa asiantuntijat, [yhtenä heistä Helsingin yliopistossa arabian kielen ja kulttuurin professorina toiminut Jaakko Hämeen-Anttila](#).

Tohtorikoulutettavien asema herättää huolta, ja heitä on pyritty tukemaan [avoimilla kirjeillä](#), [satiirisilla huoneentauluilla](#), ja onpa aiheesta kirjoitettu [murhenäytelmiäkin](#). Moni pitää akateemista koulutusta joka tapauksessa tärkeänä ja haluaa tehdä väitöskirjan. Usein toiveissa siintää akateeminen ura – jopa hyödyttömäksi leimatuilla humanistisilla aloilla. Keskeisiä motiiveja tutkimuksen teolle ovat myös halu oppia, pyrkimys tuottaa uutta tietoa sekä oman osaamisen, itsen ja koko yhteiskunnankin kehittäminen. Jotkut pitävät näitä päämääriä jopa niin tärkeinä, että ryhtyvät väitöskirjan tekoon hieman

vanhemmalla iällä, jolloin urakehitys ei ole enää keskeinen tavoite.

Nykyään ajatellaan, että väitöskirja on pikemminkin opinnäyte kuin elämäntyö. Usein kuulee myös puhuttavan siitä, kuinka väitöskirjalla tulisi olla käytännön sovelluksia ja tutkijalla yhteistyötä yritysmaailman kanssa. Kenties siinä olisi ratkaisu tutkimuksen rahoitusvaikeuksiin: nopeaa tahtia tehty tutkimus, josta on käytännön hyötyä? Niin tai näin, myös pitkällä aikavälillä työstetyt tutkimukset ovat arvokkaita. Parhaimmillaan elämäntyö voi myös olla hyödyllinen opinnäytetyö.

Helasta keväällä 2018 väitellyt [Juha Matikainen kirjoitti *What the Hela* -blogissa](#) jatko-opiskelusta eläkeläisenä. Hän pohti, miten väitöskirjan tekeminen varttuneemmalla iällä poikkeaa nuoremman polven työtavoista, kokemuksista ja näkemyksistä. Matikaisen työ oli, jos nyt ei aivan elämäntyö, niin pitkään kypsytelty projekti kuitenkin. Rahoitusvaikeuksia hänellä ei ollut, sillä hän teki tutkimusta eläkkeellä.

Kirjoittipa väitöskirjan sitten nuorempana tai vanhempana, opinnäytteenä tai elämäntyönä, on akateemisella tutkimuksella aina myös kestävämpää arvoa kuin välitön hyöty liikemaailmassa. Voisi puoliksi leikillään puhua ”pitkäaikaisista sovelluksista”, jotka rakentavat vähemmän ratkaisukeskeistä yleissivistystä. Eikä jokaisen yksittäisen väitöskirjan tarvitse tai edes pidä mullistaa tekoälytutkimusta tai parantaa syöpää – kaikki innovaatiot ja sovellukset kun rakentuvat perustutkimuksen varaan. Kirjallisuustieteen professori Sari Kivistö ja uskontofilosofian professori Sami Pihlström kirjoittavat teoksessaan *Sivistyksen puolustus* (2018, s. 18):

Akateeminen sivistys ja tutkimus ovat niin hyviä ja arvokkaita asioita ja niiden edistämiseen uppoutuva elämä (ainakin parhaimmillaan) niin merkityksellistä, että ne ovat puolustamisen arvoisia, vaikka ympäröivässä yhteiskunnassa ja ’tässä ajassa’ olisikin monia sellaisia paineita, jotka näitä arvoja uhkaavat.

Suomessa oli pitkään vallalla käsitys, että meillä ei ole varaa säästää koulutuksesta ja tutkimuksesta. Niihin panostettiin, vaikka tiedossa ei ollut pikavoittoja. Kestävä sivistystyö nähtiin arvokkaana sinänsä, ja sen tulokset näkyvät siinä, kuinka korkeasti koulutettu, demokraattinen ja tasa-arvoinen Suomi on. Toistaiseksi.

Konkreettisten leikkausten ohella myös populistinen retoriikka on toisinaan avoimen sivistysvihamielistä. Kivistö ja Pihlström painottavatkin, että populismin ja yleistyvän ”kokemusasiatuntijuuden” rinnalla on oltava perusteellista, analyttistä – ja hidasta akateemista tutkimusta, jolla tavoitellaan uutta tietoa ja ymmärrystä.

Onneksi kuitenkin on vielä ihmisiä, jotka monista haasteista huolimatta uskovat koulutuksen, tutkimuksen ja yliopistojen tärkeyteen, ja tekevät perusteellista tutkimustyötä, nuoremmalla tai vanhemmalla iällä. Ja ainakin humanistis-yhteiskuntatieteellisten tieteiden kohdalla kaikkein tärkein applikaatio ja start-up on toimiva ja avoin hyvinvointiyhteiskunta – käytännön sovellus, jonka laadusta ei ole syytä tinkiä.

Silja Pitkänen on yleisen historian tohtorikoulutettava Helassa. Lue myös Siljan edellinen blogiteksti "**Kahvimylly pyörii!**".